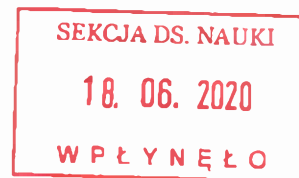

Prof. zw. dr hab. Elżbieta Stadtmüller
Instytut Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Wrocławski

Wrocław, 27 maja 2020

Recenzja

**dorobku naukowego, dydaktycznego, popularyzatorskiego i organizacyjnego oraz
współpracy międzynarodowej dr Tomasza Czapiewskiego
w postępowaniu habilitacyjnym**

Uwagi wstępne i sylwetka habilitanta

W świetle art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789), wspartego rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 196 poz. 1165), które to przepisy w tym przypadku znajdują zastosowanie zgodnie z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669 z późn. zm.), uzyskanie przez Habilitanta stopnia naukowego doktora habilitowanego warunkują następujące wymogi: posiadanie stopnia doktora oraz osiągnięć naukowych, uzyskanych po jego otrzymaniu, które stanowią znaczny wkład w rozwój nauki, a także wykazywanie się istotną aktywnością naukową oraz na innych polach zawodowych.

W poniższej ocenie dorobku Habilitanta postaram się udzielić odpowiedzi na pytanie, czy dr Tomasz Czapiewski spełnia kryteria nadania stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie nauk o polityce i administracji, jako że w tej dyscyplinie składa wniosek.

Dr Tomasz Czapiewski jest z wykształcenia politologiem i prawnikiem. Studia na pierwszym kierunku ukończył w 2007 roku, zaś na drugim w 2009, oba w Uniwersytecie Szczecińskim. Dalsza ścieżka kariery naukowej związana była z nauką o polityce i uwieńczona doktoratem w tej dyscyplinie, otrzymanym w 2011, w Uniwersytecie Wrocławskim. Tym samym pierwszy, formalny warunek, występowania o stopień doktora habilitowanego został spełniony. Kandydat dotychczasowe zawodowe życie spędził w macierzystym Uniwersytecie, gdzie został zatrudniony po studiach (2007) i pracuje do dziś. Od chwili obrony doktoratu na stanowisku adiunkta.

Ocena osiągnięć naukowo-badawczych

W zakresie osiągnięć naukowo-badawczych, w obszarze nauk społecznych, według Ustawy (Art. 16) „Do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada (...) osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową (...). Osiągnięcie (...) może stanowić: dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części, albo cykl publikacji powiązanych tematycznie”. Z kolei ocena według Rozporządzenia obejmuje „autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopiśmie znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH)” a też monografie i inne publikacje, cytowania, kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach, międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność naukową, wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych.

Główne osiągnięcia naukowe

Dr Tomasz Czapiewski jako swe osiągnięcie naukowe przedstawił cykl pt. *Dążenia niepodległościowe Szkocji wobec procesu wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej*, składający się z 16 publikacji. W jego skład wchodzi artykuły w czasopiśmie (9) i rozdziały w książkach pod redakcją (7), w tym 4 teksty w języku angielskim, choć wszystkie opublikowane na polskim rynku wydawniczym. Tylko jedna z książek jest wydana przez macierzystą uczelnię Habilitanta. Jak wyliczył Habilitant, całość cyklu liczy 265 stron i może być uzupełniona (osiągając wtedy 310 stron) przez mieszczące się w temacie: hasło encyklopedyczne (*Dewolucja*, w: *Encyklopedii Politologii*, 2016), współautorską analizę dotyczącą wyzwań uchodźczych w Europie („*Biuletyn Przeglądu Zachodniego*”, 199/2015) oraz dwa teksty konferencyjne poświęcone europejskiej opcji Szkocji. Należy jednak zauważyć, że tematyka szkocka towarzyszyła Habilitantowi już przy poprzednich pracach na stopień. Tytuł magistra z nauk politycznych uzyskał na podstawie pracy: *Partie polityczne w Szkocji*. Stopień doktora zaś, na podstawie dysertacji pt. *Kształtowanie się systemu politycznego Szkocji* (Szczecin 2011, s.320), która po uzupełnieniach ukazała się drukiem.

Ideą przewodnią omawianego cyklu jawi się proces dążeń niepodległościowych Szkocji ujmowany w kontekście dwóch referendum – tego niepodległościowego z 2014 r. i kolejnego, ogólnokrajowego ws ‘Brexitu’, z 2016 r. Autor traktuje zatem jako przewodnią kategorię –

referendum` i wiąże aspekty szkockie z europejskim (członkostwa w UE) wymiarem. Zwartość swego cyklu uzasadnia poprzez wskazanie na cztery hipotezy, które są eksplorowane w tekstach a zarazem je wiążą ze sobą. Każdej z nich towarzyszy zestaw pytań badawczych.

Hipoteza pierwsza sugeruje, że mimo utrzymania status quo w wyniku głosowania w referendum niepodległościowym, doszło dzięki niemu do istotnych zmian w systemie politycznym. W celu jej weryfikacji, Autor słusznie wskazuje, iż w pierw jest konieczne zdefiniowanie samego referendum. Temu służy tekst „*Demokracja bezpośrednia wobec dążeń separatystycznych. Rozważania nad kategorią referendum niepodległościowego*” (*Przegląd Politologiczny 2/2017*), oparty o bardzo dobry przegląd literatury. W nim poza wyjaśnieniem definicji. Autor interesująco pogłębia teoretyczne wyzwania stojące przed analizą tej formy referendum, jego funkcji i uwarunkowań. Temat definiowania referendum powrócił w tekście, który już jednak przywołuje szkockie studium przypadku: *Referendum niepodległościowe w zmieniającym się systemie politycznym. Przykład Szkocji i Zjednoczonego Królestwa* (w: *Zmiany w systemach politycznych w Europie i na świecie, pod red. K. Kamińska-Korolczuk i in., Gdańsk 2017*). Skupia w nim uwagę na tym jak przekształcenia w systemie, np. decentralizacja wpływa na partie regionalne i w jakich warunkach dochodzi do umożliwienia referendum niepodległościowego. W przypadku Szkocji taką partią jest SNP. Wartościowym elementem w tym tekście, w moim odczuciu, jest wyjście poza analizę systemu i zwrócenie także uwagi na zachowania głosujących powiązane ze skłonnością do ryzyka. Jak wiemy przewagę zyskali w 2014 roku zwolennicy pozostania Szkocji w ramach Zjednoczonego Królestwa, jednak nie przyniosło to jednoznacznego osłabienia Szkockiej Partii Narodowej. Jej rola i pozycja ulegała transformacji a też wzmocnieniu, o czym świadczyło zdobycie niespotykanej dotąd ilości mandatów w Izbie Gmin, w 2015 r. i niepodważalna pozycja w Szkocji. Zwycięskie, wydawałoby się partie z referendum niepodległościowego – popierające Unię, zostały całkowicie zmarginalizowane. O tym paradoksie mówi kolejny artykuł w cyklu: *Referendum niepodległościowe w Szkocji jak klęska i triumf Szkockiej Partii Narodowej* („*Przegląd Zachodni*”, 1/2016). Należy się zgodzić z Autorem, co do przyczyn tego stanu, a też docenić ponownie solidną bazę źródłową. Wskazane powyżej trzy teksty dają odpowiedź na kilka pytań szczegółowych i weryfikują pozytywnie hipotezę 1.

Hipoteza 2 sugerowała szereg czynników, które doprowadziły do nasilenia szkockich dążeń niepodległościowych, jak rozpad imperium brytyjskiego, rządy Margaret Thatcher, reformy ustrojowe w Brytanii, integracja europejska i zdolności mobilizacyjne SNP. Kolejny tekst zaproponowany w cyklu przez Habilitanta odnosi się zatem do analizy „mitu Thatcher” i niewątpliwie jest wartościową analizą (*The Political myth of Margaret Thatcher in Scotland*,

„*Polish Political Sciences Yearbook*” 2016). Autor zderza w nim kształtowanie się i funkcjonowanie mitu politycznego (w tym przypadku o wrogości Thatcher do Szkotów i ich potrzeb) z faktami, które podważają jego podstawy. Tym niemniej pokazuje na analizowanym przykładzie, że siła mitu, bez względu na jego zgodność z faktami, może rosnąć i mieć moc sprawczą w polityce. W kolejnym tekście (*Rozważania nad szkockim kontekstem rozpadu brytyjskiego imperium. Między wewnętrznym a zewnętrznym kolonializmem. „Przegląd Zachodni” 4/2016*) mamy też do czynienia z rodzajem mitu, postrzegania przez Szkotów ich miejsca i roli w imperialnej polityce Brytanii, ale istotą tego artykułu jest ocena czy rozpad imperium miał zasadniczy wpływ na szkockie dążenia niepodległościowe. Zgadzam się z Autorem, że choć jednoznacznych rozstrzygnięć nie może być, to jednak widać, iż nie jest to czynnik zasadniczy. Autor ponownie wykorzystuje bardzo solidne materiały do swych rozważań i umiejętnie je analizuje a jego wnioskowanie nie jest powierzchowne.

W omawianym na początku recenzji artykule opublikowanym po szkockim referendum, Autor wskazuje na znaczenie procesu dewolucji i szerszej zmian ustrojowych w Brytanii. Wcześniejszy tekst (*Co dalej z dewolucją. Współczesne projekty zmian ustrojowej pozycji Szkocji, Polityka brytyjska po wyborach parlamentarnych 2010 r., pod red. F. Golemski i in., Warszawa 2011*) wprowadzał już do tego zagadnienia. Kolejne lata przynosiły modyfikacje reform, poszerzając zakres zmian nadających więcej samodzielności Szkocji. Tu można dostrzec kolejny paradoks bowiem nadawanie zwiększonych uprawnień może prowadzić do opadnięcia nastrojów niepodległościowych, ale też do rozbudzenia apetytu na więcej.

Takich paradoksalnych ‘niespodzianek’ jest więcej. Są one widoczne w artykułach tej części cyklu, która wiąże szkockie dążenia niepodległościowe z ‘brexitem’. Dr Czapiewski w nich poszukuje odpowiedzi zarówno na pytanie o czynniki motywujące do secesji (nadal H2) jak i na znaczenie integracji europejskiej dla projektu szkockiego (H4). Zgadzam się z Autorem, że podążając za jego analizami w omówionych powyżej tekstach można uznać pozytywne zweryfikowanie hipotezy drugiej o wieloczynnikowości przyczyn niepodległościowych dążeń Szkotów.

Hipoteza 4 sugeruje, że proces opuszczania przez Brytanię Unii Europejskiej zwiększa prawdopodobieństwo secesji Szkocji. Na tę tematykę składają się takie teksty jak: *Szkocja wobec Unii Europejskiej w kontekście referendum niepodległościowego (w: Kryzys liberalnej demokracji w Europie i próby jego zażegnania pod red. S. Ossowskiego, Toruń 2015)*; *Szkockie uwarunkowania referendum dotyczącego dalszego członkostwa Zjednoczonego Królestwa w Unii Europejskiej (w: Zagrożenia dla integracji europejskiej w XXI w., pod red. B. Koszel i in., Pila 2016)*; *Między niepodległością a Unią Europejską. O paradoksach postawy Szkockiej*

Partii Narodowej wobec Brexitu („*Politeja*” 1/2017); *Scotland at the Crossroads: from Brexit to Neverrendum*, („*Reality of Politics*” 7/2016). Uzupełniają je artykuły, które koncentrują się na polityce brytyjskiej, w kontekście europejskiej integracji: *Polityka europejska Partii Konserwatywnej pod przywództwem Davida Camerona*, (w: *Partie polityczne. Struktury, programy, kampanie*, pod red. Ł. Tomczak, Wrocław 2014), *Brytyjskie wybory do Izby Gmin w 2017 roku wobec procesu wyjścia Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej*, („*Studia Europejskie*”, 3/2018) oraz jeden odnoszący się do analizy napływu Polaków do Szkocji po 2004 roku, ich znaczenia dla gospodarki, instytucjonalnego umiejscowienia, stopnia integracji i akceptacji a też przyczyn wyboru tej części Wielkiej Brytanii (m.in. inkluzywnej koncepcji szkockiego narodu): *Polska migracja do Szkocji po akcesji do Unii Europejskiej*, „*Przeszłość Demograficzna Polski*” 38, 2016, nr 3. Jak wiemy, kwestia zarobkowych migrantów z UE stanowiła ważny aspekt propagandowy poprzedzający Brexit.

Wspomniany powyżej kolejny paradoks wynika z pozornej sprzeczności między dążeniami do niepodległości i wyodrębnienia ze Zjednoczonego Królestwa a poparciem dla integracji Szkocji na szczeblu europejskim, w ramach UE. Dr Czapiewski umiejętnie analizuje ten problem, ujmując go w wielowymiarowym kontekście. Wszystkie powyższe artykuły są wartościowymi, opartymi na zastanych danych a też przeglądzie literatury, analizami. Autor nie unika własnych komentarzy, ale podpira je zawsze faktami i wyważa argumenty. Były one opublikowane między 2014 a 2018 rokiem a zatem składają się też na obraz zmieniający się w czasie. Ta ewolucja a też i stałość pewnych zagadnień jest również dobrze podkreślana przez Autora. Uważam też za warte podkreślenia, że każdy z wymienionych tekstów wnosi nową wartość do badań, bądź przez odmienne rozłożenie akcentów w analizie, bądź przez inne ramy teoretyczne i metody, bądź przez przywołanie nowych zdarzeń. Nie można zatem zarzucić, że są to artykuły powtarzające te same treści ‘innymi słowami’, czy odwołujące się do tych samych materiałów. Pewne powtórzenia występują, ale postrzegam je jako nieuchronne w sytuacji analizy zbliżonej do siebie problematyki, wymagającej przywołania pewnych faktów czy procesów fundamentalnych dla tejże analizy a łączących różne wątki. Całość tych tekstów rzeczywiście pozwoliła Autorowi na pozytywne zweryfikowanie hipotezy czwartej wiążącej kwestie niepodległości z brexitem. Ten ostatni stworzył nową sytuację dla Szkotów wspierających secesję a równocześnie w ogromnej przewadze przeciwnych wyprowadzeniu UK z Unii Europejskiej.

Finalnie, hipoteza 3 odnosi się do możliwości określenia aktywności zagranicznej szkockich instytucji dewolucyjnych jako paradyplomatyczne lub protodyplomatyczne. Jej zweryfikowaniu służą takie teksty jak: *Modern approach to paradiplomacy. Conceptualising*

the external activities of regions („Reality of Politics” 2/2011); *Partycypacja regionu w tworzeniu zewnętrznej polityki Unii Europejskiej na wybranych przykładach* (w: *Międzynarodowe role Unii Europejskiej – wybrane aspekty*, pod red. A.Staszczuk, T.Czapiewski, Szczecin 2011); *The (Para)diplomacy of Scotland towards Asian Countries* (“Acta Politica”, 2015). W tychże artykułach, dr Czapiewski definiuje pojęcia kluczowe dla jego analizy, by rozważyć czym jest aktywność Szkocji na scenie międzynarodowej, jak ewoluowała i jak się przejawia też poza forum Unii Europejskiej. I potwierdza swą hipotezę a też pokazuje, że ta aktywność regionu z jednej strony wypływa z nadania mu większych uprawnień, z drugiej prowadzi do jego jeszcze większego wzmocnienia.

Podsumowując charakterystykę cyklu można wskazać na kilka istotnych dla jej oceny elementów. Po pierwsze przedstawione w nim teksty są oryginalne, treści dotyczą różnych aspektów i ich powtarzalność jest ograniczona do niezbędnych wątków. Po drugie są one rzeczywiście ze sobą powiązane, choć jak to zazwyczaj bywa, nie sądzę by były pisane z oryginalnym zamiarem stworzenia cyklu. Jednakże, fakt, że ich Autor dostrzegł nowe pola wymagające dalszej analizy i poświęcał im uwagę, pozwoliło Mu na stworzenie spójnej narracji i historii. Po trzecie, wszystkie artykuły i rozdziały są przykładem solidnej analizy naukowej. Dr Czapiewski sięga po różne metody: historyczną, instytucjonalno-prawną, decyzyjną, porównawczą. Wykorzystuje umiejętnie techniki badawcze związane z analizą literatury, dokumentów, danych statystycznych. A też wykorzystuje koncepcje teoretyczne jeśli stanowią przydatne ramy dla jego analizy. Po czwarte należy z uznaniem odnieść się do zasobu wykorzystywanych materiałów, wielokrotnie prymarnych, a też dużego zakresu literatury przedmiotu, głównie angielskojęzycznej, uzupełnionych często przez kwerendę materiałów prasowych. Po piąte, wnioski wysuwane z analizy są zniuansowane, uogólnienia ostrożne, problemy pokazywane z różnych stron, co świadczy o zrozumieniu skomplikowania zachodzących zjawisk i procesów. Zazwyczaj ciśnie się jednak pytanie, czy cykl publikacji nie mógłby być monografią, której spójność a też całościowe ujęcie, pozostaje na gruncie nauk humanistycznych i społecznych większym wyzwaniem a też osiągnięciem. Z jednej strony, niewątpliwie w przypadku poruszanej przez Habilitanta problematyki można sobie wyobrazić poświęconą jej książkę. Ale, z drugiej strony, jest to temat ‘żywy’, niedomknięty, chwytny w jego kolejnych etapach, a zatem rozproszone teksty mogą lepiej uchwycić jego dynamikę. Tym niemniej wydaje mi się, że warto tu kontynuować badania i dokonać ich podsumowania, gdy pewne aspekty wynikające z obu referendum w Wielkiej Brytanii się wyjaśnią. Albo/i przenieść te analizy na szerszy grunt innych dążeń niepodległościowych w porównywalnych krajach. I wtedy pokusić się o monografię lub syntezę.

Pozostałe osiągnięcia naukowe

Poza głównym nurtem zainteresowań naukowych, omówionym powyżej, Dr Czapiewski zajmował się też odmiennymi zagadnieniami. Jednym z nich były zachowania wyborcze mieszkańców Szczecina, ich przestrzenne zróżnicowanie. Poświęcił im 4 teksty opublikowane (2 rozdziały w pracach zbiorowych i 2 artykuły) i jeden konferencyjny, z lat 2015-2017. Wszystkie teksty wychodzą poza opis, odwołując się do teoretycznych ram, analizy porównawczej i badań empirycznych. Mają też duży walor praktyczny, przydatny dla lokalnych ośrodków polityczno-administracyjnych a jako porównawczy materiał także ogólnopolskich. Za szczególnie interesujące uważam te dwa artykuły: *Mapa wyborcza Szczecina. Przestrzenne zróżnicowanie preferencji politycznych Szczecinian w latach 2006–2015*, „Acta Politica Polonica” 2/2016 oraz *Efekt głosowania przyjacielsko-sąsiedzkiego w wyjaśnianiu zachowań wyborczych*, „Acta Politica Polonica” 4/2018, oparte na wartościowych badaniach empirycznych.

W nieco wcześniejszym okresie (lata 2012-2015), dr Tomasz Czapiewski zainteresował się teoretycznymi aspektami procesu polityki publicznej, czemu poświęcił 8 innych tekstów. Był to też efekt poprzedniego zaangażowania zawodowego w administracji samorządowej regionu (Urząd Marszałkowski). Moim zdaniem badania inspirowane doświadczeniem praktycznym oraz/lub możliwe do zastosowania w praktyce, są bardzo istotnym nurtem naukowej działalności. Teksty dotyczące omawianego obszaru składają się także w cykl, bowiem Autor skupia uwagę na wiodących teoriach oraz kategoriach analizy, w każdym z artykułów poświęcając więcej uwagi jednej z nich. Jest to teoria wielostrumieniowości (*Teoria wielostrumieniowości i jej przydatność w wyjaśnianiu procesu politycznego w Unii Europejskiej*, w: R. Podgórska, D. Kowalewska (red.), *Polska w Unii Europejskiej. Wyzwania, możliwości, ograniczenia*, Toruń 2013), teoria sieci politycznych (*Pojęcie analizy sieci polityki wobec rozwoju Multi-level Governance*, w: J. Ruszkowski, L. Wojnicz (red.), *Multi-level Governance w Unii Europejskiej*, Szczecin–Warszawa 2013), teoria koalicji rzeczniczych (*The Advocacy Coalition Framework after a quarter century. Explaining the Policy Process*, „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne” 2013, t. 40), teoria punktualizmu (*Reconciling incrementalism with policy change. The punctuated equilibrium theory in political science*, „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne” 48/2015) a też stanowienie agendy (agenda setting). To ostatnie zagadnienie charakteryzuje na gruncie odmiennych dyscyplin by zwrócić uwagę na różnice w zastosowaniu tej kategorii (*Agenda-setting w studiach*

europiejskich, w: J. Ruszkowski, L. Wojnicz (red.), *Teorie w studiach europejskich. W kierunku nowej agendy badawczej, 2012 i Agenda-setting w politologii i w nauce o komunikowaniu*, w: A. Fulbiszewski (red.), *Odcienie public relations, 2012*).

Pozostając na gruncie polityki publicznej, można wskazać też specyficzny obszar w tym zakresie, który był przedmiotem badań i publikacji w okresie od 2012 do 2016 roku. Jest to relatywnie mało eksploatowana w analizach polityka bezpieczeństwa na obszarach wodnych. Na ten cykl składa się siedem publikacji (2 artykuły i 5 rozdziałów w książkach). Autor wskazuje w swym autoreferacie na dwie warte wyróżnienia, a ja zgadzam się z tą oceną. Jedną z nich, współautorską (50/50) (T. Zalewski, T. Czapiewski, *The impact of the processes associated with risk assessment and categorization of bathing waters on the water safety system development on Polish Baltic coast in terms of new regulations*) została opublikowana w czasopiśmie „Journal of Coastal Research” (2014, vol. 70, s. 551-555), uwzględnionym na liście A MNiSW, ujętym w bazach Web of Science, z Impact factor 0.980 w roku publikacji. Jest to relatywnie krótki tekst, ale bardzo treściwy, w którym Autorzy zmieścili definiowanie, teoretyczne ramy, modele i wyniki audytu, ilustrowany też przejrzystymi grafami. Łączy on w sobie koncepcje i praktyczne przesłanie. Z kolei, opublikowany 2 lata później artykuł we „Wrocławskich Studiach Politologicznych” (21/2016, s.160-174), pt. *Regulacja w celu deregulacji. Polityka bezpieczeństwa obszarów wodnych w Polsce*, stanowi rodzaj podsumowania badań i rezultatów prezentowanych częściowo w innych tekstach. Jest on krytyczną oceną prawnych regulacji i ich implementacji, dobrze podpartą badaniami. Ten nurt zainteresowań Habilitanta pozwolił mu na pełnienie funkcji eksperta strony samorządowej na spotkaniach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu dotyczących prac nad rozporządzeniami do ustawy o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych oraz członka Zespołu Roboczego do spraw bezpieczeństwa publicznego przy Konwencie Marszałków Województw RP.

Cały szereg publikacji dr Czapiewskiego dotyczy szerszego wymiaru bezpieczeństwa wewnętrznego. Wśród nich jest pięć rozdziałów w monografiach naukowych, cztery współredakcje naukowe monografii, szesnaście haseł leksykonowych, recenzja pracy opublikowana w czasopiśmie (14 pkt z listy B wg stanu z 2018 r.) oraz dwa sprawozdania z konferencji opublikowane w czasopiśmie, część tych tekstów jest po angielsku. Łączy je odniesienie do praktyki funkcjonowania jednostek administracji samorządowej oraz policji, a też zastosowanie do zajęć dydaktycznych na kierunkach bezpieczeństwa wewnętrznego i bezpieczeństwa narodowego – tu szczególnie cykl monografii zbiorowych z lat 2012—2014 (każda ok 150 stron), redagowany wraz z M.Sikorą. Wątkiem istotnym w tych materiałach jawi

się analiza zjawiska terroryzmu indywidualnego przy wykorzystaniu aparatu pojęciowego nauk o polityce i nauk o komunikowaniu. Jako przykłady takich tekstów mogą posłużyć: *Individual Terrorism as a Modern Form of Terrorist Threat*, w: M. Cupryjak, T. Czapiewski, M. Jaształ (eds.), *Countermeasures Against Threats and Results of Terrorist Attacks in the Context of Swinoujście LNG Terminal Security, Szczecin 2013* oraz *Terroryzm samotnych wilków — mediatyzacja i odpolitycznienie?* w: T. Czapiewski, M. Sikora (red.), *Profilaktyka bezpieczeństwa publicznego w województwie zachodniopomorskim, Szczecin 2014*. Ten ostatni artykuł interesująco analizuje jak rozpowszechnienie się akcji indywidualnych wpływa na odbiór terroryzmu i jak media, szczególnie społecznościowe, zmieniają kontekst.

Omówione powyżej 4 cykle (nie licząc tego wskazanego jako główne osiągnięcie), są uzupełnione w dorobku dr Czapiewskiego przez szereg prac poświęconych różnym problemom z zakresu politologii, publikowanych między 2011 a 2018 rokiem. Stanowi je pięć współredakcji naukowych monografii (w tym cztery ujęte w ministerialnym wykazie wydawnictw), dwa artykuły w czasopismach (punktowanych z listy B) oraz cztery rozdziały w monografiach naukowych (w tym dwa ujęte w ministerialnym wykazie wydawnictw z 2019 r.). Dwa z nich omawiają Ruch Palikota i są oparte o badania wyników wyborczych na poziomie obwodów wyborczych oraz zróżnicowaną bazę źródłową umożliwiającą wychwycenie preferencji. Jeden artykuł odnosi się do badań nad sportem w polityce, a zatem jednej z dziedzin niezwykle istotnej dla władzy a też stosunków międzynarodowych (*Sport jako arena politycznego konfliktu. Donald Trump przeciwko lidze futbolu amerykańskiego*, „Przegląd Zachodni” 4/2018). Interesujący wkład w lokalną społeczność odgrywa cykl monografii „Kronika Szczecina”, mający długoletnią tradycję. Jest to Kronika pisana z wielodyscyplinarnej perspektywy - historycznej, politologicznej i socjologicznej. Dr Czapiewski współredagował tomy za lata 2016 i 2017 i przygotowuje za 2018 (U. Chęcińska, T. Czapiewski (red.), *Kronika Szczecina 2016 (i 2017)* , *Szczecin 2017 (i 2018)*).

Dr Tomasz Czapiewski opublikował zatem w sumie, po uzyskaniu stopnia doktora ponad 60 różnego typu prac. Z publikacjami poprzedzającymi doktorat (razem 13, w tym 3 artykuły w czasopismach, 9 rozdziałów w monografiach zbiorowych oraz 1 redakcja naukowa monografii), stanowi to pod względem ilościowym znaczące osiągnięcie – w ciągu 12 lat, czyli od chwili uzyskania pierwszego magisterium, ukazały się 73 prace nie licząc haseł encyklopedycznych czy niepublikowanych referatów. Wśród nich jest monografia (doktorat), dłuższe studia, artykuły w czasopismach, rozdziały w pracach zbiorowych, książki pod redakcją. Część tekstów jest w języku angielskim, w tym jeden artykuł w międzynarodowym czasopiśmie ukazującym się poza Polską i tekst w języku niemieckim. Publikacje ukazywały

się w macierzystym ośrodku, ale też w całej Polsce, także w notowanych wydawnictwach i punktowanych czasopismach. Sumaryczny impact factor według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania wyniósł 0.980, liczba cytowań wg Google Scholar wynosi 14 na dzień 26 kwietnia 2019 r., zaś Indeks Hirscha wynosił w kwietniu 2019 1-2.

Innym aspektem dorobku naukowego jest upowszechnianie wyników w postaci referatów na konferencjach. Częściowo była już mowa powyżej o wykorzystywaniu badań i publikacji dr Czapiewskiego przez instytucje, organizacje czy stowarzyszenia, ze względu na ich praktyczny, empiryczny wymiar; o roli eksperta czy doradcy. Oczywiście w nauce głównym forum poza publikacjami są konferencje, seminaria naukowe. Habilitant od czasu uzyskania doktoratu wygłosił 47 referatów. Przy czym 7 referatów zostało wygłoszonych w języku angielskim, 14 konferencji miało status międzynarodowy (choć wszystkie miały miejsce w Polsce), połowa odbyła się poza macierzystym Szczecinem. Dwukrotnie dr Czapiewski współorganizował panele naukowe. W ramach II Ogólnopolskiego Kongresu Europeistyki pt. „Poszukując interpretacji brexitu. Przyczyny, przebieg i skutki zjawiska” (12 naukowców z 8 różnych jednostek naukowych), a podczas „UACES: 47th Annual Conference” - „Moving (too) Fast or Going Nowhere? — Constitutional Politics in Multinational States”. Warto też odnotować inną drogę do zapoznawania środowiska ze swymi pracami i poddawania ich osądowi. Od 2017 pełne wersje tekstów częściej były umieszczane na portalach Researchgate i Academia.edu (22 teksty w pełnym dostępie), co dało w połowie 2019 r. odpowiednio 1293 i 1769 pobrań. Monografię *Kształtowanie się systemu politycznego Szkocji w 2013 r.* będącą pokłosiem doktoratu dr Czapiewski umieścił w pełnym darmowym dostępie na serwisie Google Books - książka miała 14 557 odwiedzin, podczas których przeczytano łącznie 190 378 stron.

Podsumowując zatem pozostałe osiągnięcia naukowe dr Tomasza Czapiewskiego, należy zauważyć, że cały okres jego kariery zawodowej, począwszy od skończenia studiów magisterskich jest wypełniony stałą aktywnością na wielu polach. Jest to udział w projektach badawczych, konferencjach i publikowanie, przy czym rezultaty wskazują na dojrzałość naukową. Wartościowe jest dążenie do łączenia teoretycznych rozważań z badaniami empirycznymi i tam gdzie to możliwe aplikacji wyników w praktyce. Przy czym Dr Czapiewski nadal pracuje nad doskonaleniem swoich kompetencji badawczych, o czym świadczy uczestnictwo w szkoleniach jak np. „Komputerowe wspomaganie badań jakościowych” „Prawo autorskie w uczelni”; „Crime Analysis & Modeling with Crimestat IV”. Jedynie poziom umiędzynarodowienia badań i ich rezultatów nie jest widoczny w tym samym stopniu co inne podejmowane działania. Biorąc pod uwagę tematy badawcze Habilitanta (nie tylko wątek szkocki/brytyjski) wydaje się, że publikacje i wygłaszanie

referatów poza granicami Polski są w pełni możliwe. Współpraca międzynarodowa nie jest jednak całkiem pominięta, do czego się odniosę poniżej.

Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzacyjnego oraz współpracy międzynarodowej

Po omówieniu dorobku naukowego oraz przedstawionego cyklu jako wskazanej przez Habilitanta podstawy oceny na stopień doktora habilitowanego, odniosę się jeszcze do Jego osiągnięć w zakresie pozostałych aktywności. Zgodnie z wymogami Rozporządzenia obejmują one uczestnictwo w programach europejskich i innych, konsorcjach i sieciach badawczych, konferencjach (i ich organizację), kierowanie projektami, udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism; członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych; osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji, opiekę naukową nad doktorantami, staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich, wykonanie ekspertyz, recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopiśmie międzynarodowych, otrzymane nagrody i wyróżnienia.

Zacznę od aktywności wiążących się bezpośrednio z poprzednim obszarem, naukowym. Poza wspomnianym powyżej czynnym udziałem w konferencjach, Dr Czapiewski był zaangażowany w przygotowanie i przeprowadzenie dziesięciu konferencji naukowych, na 5 moderował panele. Spotkania miały miejsce w Szczecinie, dotyczyły rozwoju politologii, kwestii lokalnych, samorządowych i regionalnych. Niewątpliwie największym przedsięwzięciem organizacyjno-naukowym był trzydniowy II Ogólnopolski Kongres Europeistyki „Państwo w Unii Europejskiej” (26-28 września 2017, ponad 400 badaczy reprezentujących ponad 60 uczelni z kraju i ze świata a też wizyta patrona honorowego: Prezydenta RP Andrzeja Dudy oraz tzw. Dialog Obywatelski z udziałem komisarz Elżbiety Bieńkowskiej), gdzie pełnił funkcję wiceprzewodniczącego komitetu organizacyjnego.

Jedną z formalnie oczekiwanych aktywności kandydata do stopnia doktora habilitowanego jest udział w projektach badawczych, pozyskiwanie grantów o charakterze międzynarodowym lub krajowym. Dr Czapiewski brał udział w latach 2011-2013 w projekcie pt. „Przeciwdziałanie zagrożeniom i skutkom zamachów terrorystycznych w aspekcie bezpieczeństwa obiektów w rejonie Gazoportu w Swinoujściu” dofinansowanym z programu „Zapobieganie, gotowość i zarządzanie skutkami terroryzmu i innymi rodzajami ryzyka dla bezpieczeństwa” Komisji Europejskiej — Dyrekcji Generalnej do spraw Wewnętrznych. W jego ramach zbierał referaty i materiałów pokonferencyjne, opracowywał je, finalnie

odpowiadał za złożenie publikacji ze swym Wstępem i podsumowaniem. Poza tym w latach 2012-2016 otrzymał 5 grantów wewnętrznych dla młodych naukowców i doktorantów.

Forum wymiany poglądów i upowszechniania wyników stanowią też organizacje naukowe. Habilitant jest członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych (od 2009), Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich (od 2015), International Political Science Association (od 2016), University Association for Contemporary European Studies (2017). W PTNP oddział Szczecin pełnił funkcje (skarbnika 2011—2013 a następnie wiceprezesa), w PTSE członka Sądu Koleżeńskiego. Poza tym od 2010 r. pełnił funkcję sekretarza redakcji w punktowanym czasopiśmie naukowym „Reality of Politics. Estimates-Comments-Forecasts”, redaktora tematycznego w czasopiśmie „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Acta Politica” (2012—2017), recenzenta artykułów zgłoszonych w czasopismach „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne”, „Studia Europejskie” oraz „Przegląd Zachodni”.

W ramach popularyzacji nauki Dr Czapiewski wielokrotnie brał udział w audycjach Polsat News, TVN24, TVN, TVP Szczecin, Radio TOK FM, Polskie Radio Szczecin, Radio Plus oraz Radio Merkury Poznań. W formie pisemnej udzielał wywiadu dla portalu Interia oraz dzienników: „Głos Szczeciński” i „Gazeta Wyborcza Szczecin”. Do tego można dodać wykłady i spotkania w szkołach, adresowane do uczniów i nauczycieli, udział w debatach organizowanych przez Miasto, wykłady dla Szczecińskiego Humanistycznego Uniwersytetu Seniora.

W ten sposób wchodzimy na **pole dydaktycznej aktywności** Habilitanta. Prowadził on zajęcia na kilku kierunkach (politologia, europeistyka, bezpieczeństwo wewnętrzne, bezpieczeństwo narodowe, management instytucji publicznych i public relations), z blisko 10 przedmiotów (decydowanie polityczne, kształtowanie polityki publicznej, podstawy prawa, prawne podstawy bezpieczeństwa, prawo wspólnotowe, kryminologia i kryminalistyka, Contemporary Theories of Crime, polityka i społeczeństwo współczesnej Wielkiej Brytanii).

W ostatnich dwóch latach, był promotorem 10 prac licencjackich na kierunku bezpieczeństwo narodowe, prowadzi seminarium licencjackie na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne. Zrecenzował kilkanaście prac magisterskich i kilka licencjackich.

W zakresie **kształcenia kadry naukowej** do Jego dokonań należy współwypromowanie jednego doktoranta i trwająca opieka nad drugim (promotor pomocniczy).

Aktywność o charakterze dydaktycznym wiąże się też z organizacyjną, jak na przykład organizowanie wykładów i debat dla studentów. Jako przykłady takich działań Habilitanta

można przytoczyć: I Debata Doktorantów i Młodych Naukowców „Wyzwania współczesnego państwa. Nauka — polityka — społeczeństwo” skierowana do studentów na kierunku nauki o polityce (2016). Trzy edycje Forum Bezpieczeństwa, dla studentów Wydziału Humanistycznego, w których elementy teoretyczne łączą się z praktycznymi (2011, 2014, 2017). Warsztat policyjny pn. Dzień Policyjny (2017) dla studentów kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne, zainteresowanych służbą w policji, które obejmowały serię spotkań w tym pokaz ćwiczeń kwalifikacyjnych oraz dwie edycje Warsztatów Kryminalistycznych prowadzonych przez funkcjonariuszy policji z Laboratorium Kryminalistycznego w KWP Szczecin (2017, 2018).

Taka aktywność zaowocowała w 2018 r. Nagrodą Rektora Uniwersytetu Szczecińskiego za szczególne osiągnięcia dydaktyczne. Regularne zajęcia dydaktyczne dr Czapiewskiego też są doceniane. Znaczącym wyróżnieniem jest nagroda Mentora Wydziału Humanistycznego (2015), przyznana w wyniku głosowania studentów dla najlepszego wykładowcy (z grona około 200). Ewaluacje doroczne też przynoszą wysokie oceny.

Działania w obszarze dydaktyki mają też **wymiar międzynarodowy**. Należy do nich tygodniowy wyjazd z wykładami w ramach programu I.P-Erasmus Teaching Mobility (STA) do Cergy Pontoise University w 2013 i zajęcia dla studentów przyjeżdżających w ramach programu Erasmus i Erasmus Plus (2011-2019). A także rola wydziałowego koordynatora ds. wymiany międzynarodowej (2013—2016) i w jej ramach zbudowanie nowej oferty programu Erasmus (39 umów podpisanych z partnerami zagranicznymi).

Kontynuując omówienie osiągnięć Dr Czapiewskiego na **polu organizacyjnym** należy wskazać na funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Politologii i Europeistyki ds. organizacyjnych, promocyjnych i rozwojowych, którą pełni od 2016 r. Jednakże włącza się też koordynowanie aktywności naukowej oraz kształcenie i sprawy studenckie. Opracował programy nowych specjalności studiów (doradztwo polityczne, kryminologia i kryminalistyka), uczestniczył z zespołem tworzącym nowy kierunek studiów (management instytucji publicznych i public relations), brał udział w przygotowaniu raportu oraz wizytacji Polskiej Komisji Akredytacyjnej w macierzystym instytucie na dwóch kierunkach: bezpieczeństwo wewnętrzne i bezpieczeństwo narodowe (w obu przypadkach z oceną pozytywną).

Dr Czapiewski jest poza tym członkiem: Rady Wydziału Humanistycznego (od 2014), Zespołu Organizacyjno-Prawnego Wydziału Humanistycznego (od 2016), Rady Naukowej IPiE (od 2016). Udzielał się także na innych forach, występując z ramienia Instytutu lub Wydziału, żeby wymienić tylko: zespół ds. potwierdzania efektów uczenia się (2016)

koordynacja danych w Bazie Osiągnięć Pracowniczych i systemie Publi (od 2016), zespół ds. promocji (2015, 2018), w którym pracując samodzielnie stworzył strony promocyjne kierunków nauki o polityce - polityka.usz.edu.pl oraz management instytucji publicznych i public relations - nowypr.whus.pl.

W 2013 r. został wyróżniony nagrodą Rektora II stopnia za wybitne osiągnięcia organizacyjne.

Jak widać z powyższego przeglądu Dr Tomasz Czapiewski ma na swoim koncie wiele osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych, popularyzatorskich. Angażuje się na forum instytutu, wydziału, uczelni a też środowiska swego miasta i regionu. Poprzez dydaktykę i organizacyjne prace w ramach programu Erasmus posiada też kontakty międzynarodowe.

Wnioski końcowe

Analizując osiągnięcia naukowe, aktywność naukową, dorobek dydaktyczny, dorobek popularyzatorski, dorobek organizacyjny i współpracę międzynarodową dr Tomasza Czapiewskiego stwierdzam co następuje.

1/ Odpowiedź na pytanie czy dorobek naukowy, w tym osiągnięcia naukowe, mają charakter politologiczny i mieszczą się w dyscyplinie nauki o polityce i administracji jest pozytywna:

- Habilitant badał przede wszystkim kwestię szkodkich dążeń do niepodległości w powiązaniu z polityką wewnętrzną i zagraniczną Wielkiej Brytanii. Wiele uwagi poświęcił kategoriom referendum i systemu politycznego. Wyniki tych badań, a postaci publikacji, stały się podstawą do oceny osiągnięcia naukowego habilitanta.

- ponadto prowadził badania naukowe, poza osiągnięciem naukowym, także w innych obszarach, jak proces wyborczy, różne aspekty polityki publicznej i bezpieczeństwa.

W związku z tym uważam, że dorobek naukowy, w tym osiągnięcia naukowe, mają charakter politologiczny i mieszczą się w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

2/ Odpowiedź na pytanie czy osiągnięcia naukowe, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowią znaczny wkład Autora w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji, brzmi:

- w sensie merytorycznym należy uznać, że Habilitant ma duży dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (2011 r.) obejmujący 16 pozycji w ramach osiągnięcia naukowego (w tym w języku angielskim) oraz kilkadziesiąt innych pozycji niewchodzących w skład osiągnięcia naukowego (w tym też w językach obcych). Zarówno główne osiągnięcia naukowe, jak i publikacje nie wchodzące w skład głównego osiągnięcia naukowego oceniam wysoko, są

to bowiem opracowania świadczące o dużym doświadczeniu badawczym Habilitanta. Opracowania te wnoszą nowe treści do nauki, ale też rozwijają dotychczasowe badania naukowe. Ponadto dr Czapiewski prezentował wyniki swoich badań podczas konferencji naukowych oraz w trakcie zajęć ze studentami polskimi i zagranicznymi;

- w sensie metodologicznym Habilitant wykorzystuje metody i techniki naukowe funkcjonujące w ramach nauk o polityce i adaptuje je dobrze do swoich potrzeb badawczych. Należy do nich między innymi analiza aktów prawnych, literatury przedmiotu, historyczna, instytucjonalno-decyzyjna, komparatystyka, studium przypadku. Jego analiza jest poprzedzona zdefiniowaniem pojęć naukowych, często też ram teoretycznych. Jednakże nie mniej cenię badania empiryczne, niekiedy obejmujące dość szeroki zakres osób i zjawisk oraz ich praktyczny wymiar;

- wykorzystanie źródeł i literatury przez Habilitanta jest moim zdaniem całkowicie wystarczające. Każde opracowanie ma solidną bibliografię, są to zarówno publikacje w języku polskim, jak i liczne publikacje w języku angielskim;

- internacjonalizacja dorobku jest słabiej widoczna, choć ma miejsce. Zaliczyć do nich można publikacje wyników badań częściowo w języku angielskim, w tym jeden artykuł poza Polską w punktowanym czasopiśmie, wygłaszanie referatów na konferencjach międzynarodowych i współorganizowanie takich paneli, choć mających miejsce w Polsce, współpracę z organizacjami naukowymi, też członkostwo w międzynarodowych, dydaktykę i współpracę ze studentami zagranicznymi w ramach programu Erasmus.

3/ Odpowiedź na pytanie czy Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową, o której mowa w art. 16. ust. 1 ustawy, jest też pozytywna a składają się na to:

- prowadzone regularnie i intensywnie badania, zakończone mierzalnymi rezultatami w postaci publikacji oraz cytowań, a też zainteresowania nimi przy udostępnieniu on-line;

- referaty na konferencjach, też w języku angielskim, będące odzwierciedleniem jego działalności naukowej;

- współorganizacja konferencji, seminariów, paneli, wykładów;

- realizacja kilku grantów, choć głównie wewnętrznych;

- rozbudowany dorobek dydaktyczny, w tym kierowanie pracami licencjackimi, recenzje prac magisterskich, opracowanie programów przedmiotów i specjalności, opieka nad studentami;

- działalność organizatorska, omówiona powyżej na wielu przykładach, w tym pełnienie funkcji zastępcy Dyrektora.

Nie ulega wątpliwości, że dr Czapiewski osiągnął bardzo dużo na różnych polach, w relatywnie bardzo krótkim czasie (8 lat licząc od chwili obrony doktoratu po złożenie wniosku

habilitacyjnego). Zapoznając się z tymi działaniami i ich wynikami, mam przekonanie, że otrzymanie kolejnego stopnia będzie krokiem do dalszej, podobnej pracy i otworzy też nowe możliwości. Przy czym granty, wyjazdy studyjne i współpraca na forum międzynarodowym a co za tym idzie publikacje, warto by były jednym z priorytetów.

Ocenił przeze mnie pozytywnie osiągnięcia naukowe oraz aktywność naukową (a także dorobek dydaktyczny, popularyzatorski, organizacyjny i współpraca międzynarodowa) dr Tomasz Czapiewski, przewidziane w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, upoważniają mnie do wyrażenia pozytywnej opinii w sprawie nadania Jemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

